

COVID-19 Pandemisinde Psikiyatri Uzmanlık Eğitimi

Raşit TÜKEL

COVERID-19, günlük hayatımızın tüm yönleri için olduğu gibi, uzmanlık eğitimi üzerinde de önemli etkiler oluşturdu. Klinik ortamlarda iş akışını pandemiye göre düzenlerken uzmanlık eğitiminin ivmesini sürdürmek, bir yandan da asistanların ruhsal ve genel tıbbi sağlığını korumaya yönelik önlemler almak bu dönemde önem kazandı.

Pandemi döneminde psikiyatri uzmanlık eğitimi veren kliniklerde eğitim sorumluları sorunlara sistematik bir şekilde yaklaşmalı, dönemin gereksinimlerine uygun olarak eğitimle ilgili güncellemeleri ve eğitim politikalarındaki değişiklikleri gerçekleştirmelidir. Psikiyatri uzmanlık öğrencileri, eğitim kurumlarında uzmanlık eğitimi ve iş akışı düzenlemelerinin yapıldığı toplantılara ve sürece dahil edilmelidir.

COVID-19, tüm uzmanlık alanları için teletıp sürecini hızlandırdı. Teletıbbın bir alt kümesi olan telepsikiyatri, hastalara psikiyatrik değerlendirme, tedavi ve ilaç yönetimi, hasta bakımı ve psikoeğitim dahil olmak üzere bir dizi hizmet sağlamayı içeriyor (Richards ve DeBonis 2020). Ayaktan tedavilerde telepsikiyatri, COVID-19 enfeksiyonunun toplumda bulaşmasını azaltmak açısından bir seçenek olarak durmaktadır. Ancak yatan hasta birimleri, yoğun ayaktan tedavi programları ve acil tedavi gerektiren durumlarda, telepsikiyatrik bakım yeterli olmayacaktır. Telepsikiyatriye bu hızlı geçiş için, kapsamlı bir eğitime ve uygun bir altyapıya gereksinim vardır. Ayaktan hastaların gözetim-denetimi (supervision) için, sanal hasta görüşmelerine katılmak, hastaların olmadığı özel sohbet odalarında vakaları tartışmak ve tedavi planlarını oluşturmak açısından uygun teknolojilere ve bu teknolojilerin kullanım bilgisine sahip olmak gerekiyor.

Hem asistanları hem de hastaları korumak için, hastalara hastaneye yatış öncesinde COVID-19 testi uygulamak, aile toplantılarını ve vizitleri video konferans üzerinden yapmak şeklinde ek önlemler alınabilir. Video konferans yoluyla, ruh sağlığı hizmetlerine erişim artırılabilir; bu yolla ayaktan hasta yükü ve bakımdaki gecikmeler azaltılarak tedavinin devamlılığı sağlanabilir (Richards ve DeBonis 2020). Hastaların bu süreçte yüz yüze temas içeren insan ilişkisine ihtiyaç duydukları ve bu ilişkiyi özledikleri unutulmamalı, pandeminin seyri dikkate alınarak koşullar oluştuğunda yüz yüze hasta görüşmelerine geri dönülmelidir.

COVID-19'un yayılmasını azaltmak için yapılan düzenlemelerle birlikte, psikiyatri eğitim programlarının çoğu uzaktan öğretime geçti. Bu dönemde video konferans platformlarından nasıl yararlanılacağı konusunda eğitim verilmesi de önem kazanmış oldu. Çevrim içi müfredat, asistanın psikiyatrinin temel konularındaki bilgisini derinleştirirken aktif öğrenme ilkelerini "uzaktan" hayata geçirerek korumayı hedeflemelidir. Video konferans, gerektiğinde didaktik eğitim etkinliklerinin yanı sıra, klinik ve psikoterapi gözetim-denetimi gibi diğer öğretim alanlarını da içerebilir. Eğitim yöntemleriyle ilgili kararlarda virüsün toplumdaki yayılma hızı dikkate alınmalı, riskin azaldığı durumlarda ağırlıklı olarak yüz yüze eğitime geçilmelidir.

Pandemide uzmanlık eğitiminde ilk olarak asistanların temel ihtiyaçlarına ve güvenliğine odaklanmak gerekiyor. Pandemide uzmanlık eğitimi sürecinde asistan hekimlerin yaşadığı sorunlar arasında asistan hekim sayısının azlığı, çalışma saatlerinin ve iş yükünün ağırlığı, COVID-19 servislerinin

Geliş Tarihi/Received: 30.05.2021, Kabul Tarihi/Accepted: 03.06.2021, Çevrimiçi Yayın Tarihi/Published Online: 05.06.2021

Prof. Dr., İstanbul Üni. İstanbul Tıp Fak. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., İstanbul.

RT: <https://orcid.org/0000-0001-9421-4541>

Dr. Raşit Tükel, e-posta: rtukel@gmail.com

yürütülmesinin getirdiği tükenmişlik, uygun gözetim-denetim ve yardım/destek alamama, eğitim sürecinde söz sahibi olamama, tezlerin yapılmasında zorluk yaşama öne çıkıyor. Pandemi uzmanlık eğitiminde eğiticiler yönünden yaşanan sorunlar arasında; eğiticilerin sayısı ve niteliksel özelliklerine bağlı olarak yaşanan sorunlar, eğiticiler arasında elektronik ortamların uygun kullanımı açısından eşitsizliklerin bulunması, uzaktan eğitimin nasıl verileceğinin, ölçme değerlendirme-lerin nasıl yapılacağına iyi bilinmemesinin ortaya çıkardığı sorunlar dikkat çekiyor. Kimi eğiticilerin bu konularda kendilerini yetersiz görek eğitim süreçlerinden çekilmeleri ya da sınırlı düzeyde katkı sağlamaları gibi durumlarla karşılaşabiliyor. Bu noktada, eğiticilerin uzaktan eğitim becerilerini kazanmalarını sağlamak ve eğitim sürecine katılımlarını artırmak amacıyla eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi önem kazanıyor.

Uzmanlık eğitimi programı yetkinlik temelli değerlendirmeler içermeli, asistanların uzmanlık eğitiminin sonunda “psikiyatr” olmalarına yönelik gereklilikler karşılanmalı; sadece becerilerde ustalık değil, aynı zamanda psikiyatri uzmanlık alanının profesyonel kimliğinin yükümlülüklerini yerine getirmek için gereken bilgi, tutum ve değerlerin kazanılması hedeflenmelidir (Shapiro 2020).

COVID-19 salgınının asistanların iyilik hali, profesyonel kimlikleri ve klinik deneyimleri üzerindeki kısa ve uzun vadeli sonuçları dikkate alınmalı ve ortaya çıkabilecek zorluklara hazırlık olarak eğitim müfredatında zamanında değişiklikler yapılmalıdır. Yine bu dönemde asistanlara, belirsizlikle başa çıkma, zor kararlar alma yeteneğini geliştirme, kriz anında dayanışma içinde olma, kendi öz bakımını sürdürme ve tükenmişliği önlemeye yönelik beceriler kazandırılmalıdır (Richards ve DeBonis 2020).

Pandemide belirsizlik taşıyan ve karar verilmesi gereken konular arasında; yüz yüze görüşmelerden en çok hangi hastaların yarar sağladığı, yüz yüze ve uzaktan öğrenme arasında nasıl karar verileceği, daha iyi psikiyatrlar olmak için bu krizin bize insanlık durumu hakkında öğrettiklerinin nasıl kullanılacağı yer almaktadır (Richards ve DeBonis 2020).

Pandemide uzmanlık eğitimine ayrılan zamanda, yatak sayısında, vaka sayısı ve çeşitliliğinde azalma, rotasyon eğitiminde aksamalar, eğitim alt yapısında yetersizlik, eğitim materyallerinin standardizasyon eksikliği görülebilmekte, standardize eğitim kağıt üstünde kalabilmektedir.

Pandemi döneminde çekirdek eğitim müfredatı çevrim içi uygulama açısından gözden geçirilmeli, tıp bilimi, etik, iletişim gibi konular pandemi dönemiyle ilişkili olarak uzmanlık eğitimi programına eklenmeli, katılımcıların kazanımlarını belirlemeye yönelik uygun ölçme-değerlendirme araç ve yöntemleri kullanılmalı, katılımcıların eğitim programlarına katılımlarının ve giriş-çıkışlarının denetlenme yolları belirlenerek açıklanmalıdır.

Eğitimi olumsuz etkileyen çeşitli etkenler arasında uzun süreli klinik dışı COVID-19 görevlendirmeleri, COVID-19 servislerinde kötü çalışma koşulları, kendisine ve başkasına bulaş kaygısı gibi kişisel düzeydeki kaygılarda artış, uzmanlık eğitiminin önemli bir bileşeni olan kongreler ve çeşitli bilimsel toplantıların çevrimiçi yapılmasına bağlı olarak meslektaşlar arasındaki mesleki ve sosyal etkileşimin azalması sayılabilir.

Pandemi uzmanlık eğitiminde yaşanan sorunların daha fazla görünür olmasını sağladı. Bu dönemde üniversite hastaneleri ile Sağlık Bakanlığı hastaneleri, farklı bölgelerdeki eğitim hastaneleri arasında bakılan hasta, yapılan eğitim sayıları açısından eşitsizliklerle karşılaşıldı. Pandemi döneminde farklı bölgelerde yer alan ve farklı niteliklere sahip kurumlar eğitim açısından değerlendirilmeli, eğitim kapasitesi düşük kurumlar desteklenerek eşitsizliklerin giderilmesi ve eğitimin niteliğinin kurumlar arasında dengeli biçimde artırılması hedeflenmelidir.

Pandemide eğitim kurumlarında eğitim sürecinin tüm bileşenlerinin kararlara ve denetime katıldığı demokratik bir eğitim ortamı sağlanmalıdır. Uzmanlık öğrencileri sürece ne kadar katılırsa eğitim etkinliği o kadar artacaktır. Uzmanlık eğitimi sürdürür, hastalarımızın ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya devam ederken umutlu kalmanın önemi de unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Richards M, DeBonis K (2020) Psychiatric training during a global pandemic: How COVID-19 has affected clinical care, teaching, and trainee well-being. *Psychiatr Serv* 71:1300-2.
- Shapiro MA (2020) Competence vs. identity, trainees vs. physicians: How COVID-19 has highlighted role confusion in residency training. *Acad Psychiatry* Oct 23:1-4.